

Handvatten voor een veiligere jeugdhulp

Onderzoek veiligheidsbeleving jeugdigen in jeugdhulp met verblijf

Elk kind heeft het recht om op te groeien in een veilige omgeving, zeker als een kind noodgedwongen onder verantwoordelijkheid van de overheid wordt geplaatst in een pleeggezin, een gezinshuis of een open of gesloten instelling. In het onderzoek 'Onvoldoende beschermd' (2019) concludeert Commissie-De Winter dat tussen 1945 en nu bijna driekwart van de kinderen in de jeugdzorg slachtoffer zijn geworden van fysiek, psychisch of seksueel geweld. Ongeveer 10% van de ondervraagden gaf aan vaak tot zeer vaak geweld te hebben ervaren. Om te leren en dit in de toekomst te voorkomen willen de ministeries van VWS en JenV inzichtelijk laten maken wat de prevalentie is van geweld, en hoe jeugdigen in jeugdhulp met verblijf hun veiligheid beleven, zodat de werkvloer daarvan kan leren en veranderen.

Dit onderzoek wordt uitgevoerd door Andersson Elffers Felix (AEF) en de Academische Werkplaats Risicojeugd. Hieronder lichten we kort toe hoe we dit onderzoek uitvoeren.

De basis: veiligheid in de ogen van de kinderen en jongeren waar het om gaat

Een omgeving zonder blootstelling aan lichamelijk, psychisch of verbaal geweld is niet per definitie ook een omgeving die door jeugdigen als veilig wordt ervaren. Wat is veiligheid? En wat betekent veiligheid voor jeugdigen? Omdat de veiligheidsbeleving van kinderen en jongeren in jeugdhulp met verblijf centraal staat, definiëren we het begrip veiligheidsbeleving in samenspraak met jongeren in jeugdhulp met verblijf.

We beseffen dat het spreken over veiligheid in de jeugdhulp een zwaar onderwerp kan zijn. Zowel voor kinderen en jongeren die te maken hebben gehad met onveilige situaties, als voor professionals, die in een hele ingewikkelde context proberen het juiste te doen. We houden daar op verschillende manieren rekening mee; bijvoorbeeld in de voorbereiding van de interviews, door het ruimer plannen van de interviews zodat er ook tijd is om even na te praten als dat voor de respondent prettig is, en in het vertrouwelijk behandelen van de opgehaalde data. In de eerste fase van het onderzoek laten we in dit kader ook een ethische toets uitvoeren op het onderzoeksplan.

Verdieping: we voeren interviews uit om te verdiepen op de veiligheidsbeleving

In de tweede fase in het onderzoek spreken we met kinderen en jongeren in alle doelgroepen (alle soorten jeugdhulp met verblijf, JJI's en AMV's in opvang), waarbij we ook rekening houden met spreiding in leeftijd, geslacht en zorgtype (zoals jeugd-ggz, jeugd- en opvoedhulp en verstandelijke beperking). In deze interviews bespreken we de veiligheidsbeleving, maar ook onderwerpen als: wanneer voelt een kind zich veilig en wat is daarop van invloed?

Verbreding: met enquêtes – schriftelijk waar kan, mondeling waar nodig – komen we tot een breder beeld

Op basis van de interviews stellen we een enquête op. Deze toetsen we in een focusgroep, zodat we zeker weten dat de vragen die we stellen voldoende duidelijk zijn en goed te beantwoorden. Met de enquête toetsen we de beelden opgehaald in de interviews. Ook zijn de enquêtes bedoeld om beter zicht te krijgen op de prevalentie van geweld.

We voeren vervolgens de enquêtes uit onder een brede groep kinderen en jongeren. Vaak zullen we een schriftelijke enquête gebruiken, die we in ieder geval in het Nederlands en het Arabisch aanbieden. Voor sommige kinderen en jongeren, zoals kinderen tussen 6 en 12 jaar oud of met een

verstandelijke beperking, is het niet goed mogelijk om een schriftelijke enquête te gebruiken. Daar voeren we mondelinge enquêtes uit.

Lerende aanpak om tot concrete handvatten te komen

Het doel van het onderzoek is om tot verbetering te kunnen komen. Dat betekent dat we in het rapport zo concreet mogelijke handvatten beschrijven. Daarnaast streven we naar een lerend effect *tijdens* het onderzoek. Om dat te realiseren, voeren we werksessies uit met jeugdhulpprofessionals en aanbieders aan het eind van de tweede fase (na de interviews) en aan het eind van de derde fase (na de enquêtes). In de tweede fase bespreken we wat er al te leren valt uit de eerste inzichten, maar ook welke aandachtspunten we in de enquête nog mee moeten nemen om tot bruikbare inzichten te komen. Aan het eind van de derde fase bespreken we hoe de inzichten uit het onderzoek concreet in de praktijk tot verbetering kunnen leiden. Zo kunnen we ervoor zorgen dat het onderzoek aanbieders en professionals echt in staat stelt om te werken aan steeds veiliger verblijf.

Voorbereidingen voor een herhaalmeting: aansluiten bij wat al gebeurt

In het onderzoek voeren we een meting uit van veiligheidsbeleving in jeugdhulp met verblijf, maar is ook het streven om een instrument op te zetten waarmee de meting in de toekomst opnieuw uitgevoerd kan worden. Dat betekent enerzijds dat we uitgebreid informatie opleveren over de manier waarop het onderzoek is uitgevoerd, de gespreksleidraden voor de interviews en de enquêtes.

Daarnaast onderzoeken we hoe een herhaalmeting praktisch uitgevoerd zou kunnen worden. Er wordt al veel onderzocht en gemeten, en om de belasting van jongeren en aanbieders zoveel mogelijk te beperken verdient het de voorkeur als een herhaalmeting uitgevoerd zou kunnen worden als onderdeel van een bestaande monitor. Dat zou bijvoorbeeld als onderdeel van de StroomOp monitor kunnen zijn. In de loop van het onderzoek zullen we die mogelijkheden verkennen.

Het onderzoek loopt van februari tot en met oktober

We hebben de volgende planning opgesteld voor het onderzoek:

- In februari starten we met de voorbereidende werkzaamheden, waaronder de documentstudie. We gaan ook aan de slag met de definiëring van veiligheidsbeleving, in gesprek met jongeren.
- Half maart tot en met half mei voeren we de interviews uit, en maken we op basis daarvan de enquête. Die bespreken we in een focusgroep. Ook voeren we de eerste werksessie met aanbieders en professionals in het kader van de lerende aanpak uit.
- Vanaf half mei starten we met de enquêtes. We verwachten deze grotendeels voor de zomervakantie af te ronden. We houden er wel rekening mee dat er mogelijk nog een paar na de zomervakantie uitgevoerd moeten worden.
- Vanaf de zomervakantie werken we aan het eindrapport. We bespreken de inzichten in september met de klankbordgroep en begeleidingscommissie, en in een werksessie met aanbieders en professionals. We verwachten het definitieve rapport eind oktober op te leveren.

Begeleiding van het onderzoek

Het onderzoek wordt uitgevoerd onder gezamenlijk opdrachtgeverschap van de ministeries van VWS en JenV. Het onderzoek wordt daarnaast begeleid door een begeleidingscommissie, waarin naast de opdrachtgevers ook de BGZJ plaats heeft. Aanvullend is er een lid vanuit de WODC en vanuit de wetenschap.

Naast de begeleidingscommissie wordt ook een klankbordgroep samengesteld, bestaande uit jongeren en ouders. Jeugdhulpprofessionals worden betrokken via de geplande werksessies.